

Művészetek

műveltségi terület

Bevezetés

A sportiskolai kerettantervben a művészeteket megjelenítő tantárgyak funkciója kettős. Általuk biztosítani szeretnénk azt, hogy a sportiskolában tanulmányait folytató gyerek, kamasz, fiatal, birtokában legyen a műveltségnek azon fontos alrendszerével, melyet az emberi kultúrában a művészetek töltenek ki. Legyen képes tájékozódni a művészetek végtelen világában, közösségét, sportegyesületét, hazáját művelt emberként képviselje a hazájában és azon kívül is.

Legyen képes arra, hogy önmagát, emberi viszonyait, kapcsolatait a művészeti élmények, az esztétikum segítségével (művészeti alkotások értő-együttérző befogadásával, illetve esztétikai jelenségek kreatív létrehozásával) ismerje meg, tudja kifejezni. A majdani sportember számára különösen fontos, hogy a ritmus, a mozgás világában otthonosan érezze magát, hiszen megannyi sportfeladat teljesítését e képesség kellő fejlettsége megkönnyíti. Ugyanígy súlyt helyezünk arra, hogy a sporttal járó küzdelem élményét, a konfliktusokat az esztétikai élmények gazdagsága segítse hatékonyan, építő, kreatív módon feldolgozni.

A művészeti nevelés fontosságát azért is hangsúlyozzuk, mert az aktív sportolói pályafutás végeztével megtalálendő "második pálya" gyakran állhat kapcsolatban a művészetek, a művészetközvetítés világával is. E célból kívánunk olyan tematikát a tanulók elé tárni, melyet leendő életpályáik során hasznosítani, beépíteni tudnak. A karriertanulás egyik fontos állomása lehet a kreatív személyiség kialakítása, melyhez a művészetek tantárgyai is kellő segítséget nyújthatnak.

A Nemzeti Alaptantervben a Művészetek műveltségi területéhez rendelt műveltségi részterületek arányos képviseletét hangsúlyozzuk, hiszen a „műzsákat” egyfelől egyenértékűnek tekintjük, másfelől vélelmezzük, hogy a különböző személyiségű diákok, különböző művészetek iránt fogékonyak. Ennek érdekében sajátos munka és témakapcsolat is kialakulhat az egyes tantárgyak között, - tantárgyi kooperáció formájában, - melynek révén nemcsak lehetségessé válik a művészetek közti kapcsolat, de a specifikusságot feloldani tudó művészeti összhang is létrejöhet (tánc-mozgás - dráma, vagy dráma - vizualitás, vagy sport – vizualitás, - mozgás-ritmus).

A sportiskola sajátos műveltségi arányainak megfelelően, a művészeti tantárgyak óraszámának aránya szerénynek mondható. Ezt a helyzetet a mértéktartó tananyag válogatással és a kreativitást igénylő élményszerű metodika javaslatával látjuk feloldhatónak.

Úgy véljük, hogy a NAT kompetencia-orientált felfogása ebben az értelmezésben remekül (alkalmazásra képesen) megjeleníthető.

Értékelési szempontok a tanulói teljesítménynél (5-8. osztály)

- Személyes preferenciák tudatosítása.
- Saját képességek számbavétele.
- Saját és mások munkájának összehasonlítása.
- Páros munkák.
- Saját és mások alkotásának értékelése.
- Saját értékek számbavétele.
- Önkritika.
- Együttműködés csoportmunkában.
- Műalkotások elemzése során saját vélemény árnyalt megfogalmazása.
- A tanári korrigálásoknál szóbeli segítség figyelembevétele, a vállalt, vagy megadott feladat elkötelezett és következetes teljesítése, az alkotó munkában való intenzív részvétel.

ÉNEK-ZENE-RITMUS

5-8. évfolyam

Bevezetés

A művészeti nevelésen belül a „hangzó nyelv” élményét, a zenei nevelés alapjait az Ének-Zene-Ritmus nevű tantárgy adja e tantervben. A zenével történő komplex élménynyújtás és a hatékony zenei nevelés legfőbb feltétele a zenében való aktív részvétel, amely alatt az énekes, zenés-mozgásos, táncos, esztétikus mozgásos megnyilvánulásokat, hangszeres (ritmushangszer), valamint az aktív zenehallgatási formákat értjük. Kiemeltük a ritmusképzés területét. A kerettanterv témakörei: Éneklés, Ritmus-mozgás, Hallás és kottaismeret, Zenehallgatás, Improvizáció.

Az „Éneklés”- legmagasabb százalékos arányt kap kerettantervünkben, hiszen az éneklés és ezen belül a közös éneklés, - mint az érzelmi élet egyik spontán kifejezési lehetősége - a sporttal foglalkozók számára is örömforrás, feszültségoldó aktív cselekvés, és közösségformáló erővel bír. A zenével élést, a saját élmény megteremtését legközvetlenebbül az emberi énekhang adja. A megismert dalanyag jelentsen valódi „énekszó-kincset”, s egyben zenei kommunikációt, vagyis az érzések és a zenei mondanivaló kifejezni tudásának személyes megtapasztalását.

A „Ritmus-mozgás” önálló témakör tantervünkben, de mivel alap zenei jellemző és valamennyi zenei tevékenység velejárója, minden tematikus részben jelen van. A ritmusképzésen belül nagyobb hangsúlyt szánunk - a sporttevékenységekre gondolva - az időbeliség, a tempó érzékelésére, nagyobb odafigyelést ajánlunk a zene ihlette mozgások kivitelezésére, amelyek a súlyos-súlytalan, vagy feszültségoldás váltakozását, és a mozdulatok dinamikájának átélését is kívánják. Ezt a célt szolgálják az énekes játékok, a zenei figyelemfejlesztő mozdulat és ritmikai feladatok, a ritmus és mozgás improvizáció zenei játéka, valamint az egyes táncmotívumok ajánlásai.

A „Hallás és kottaismeret” témakör tartalmazza a zenei ismereteket, amelyek elsajátítása a többi témakör zenei tevékenységeivel valósulhat meg. A sportiskola sajátos feladatai miatt a kottaismeret elmélyítésére kevesebb időt terveztünk, és így a követelmény is visszafogottabb.

A „Zenehallgatás” az ember és zene találkozását teszi lehetővé a befogadás oldaláról, így a személyes megérintettség szintén fontos szerepet játszik a személyiség alakításában. Az ifjú sportemberek megannyi stresszhatásnak lesznek kitéve, ezért lényeges, hogy énképük, érzelmi intelligenciájuk - a zene segítségével - karbantartott és karbantartható állapotban maradjon. A zenehallgatás-zeneirodalom témakörben, a felső tagozatban és 9-10. osztályban, igen bő választási lehetőséget adtunk, remélve, hogy az új, eddig csak kevésbé ismert és alkalmazott témák ebben az iskolatípusban, a gyerekek attitűdjének, érdeklődési körének megfelelően, könnyebben és hatásosabban felhasználhatók.

Az „Improvizáció” témakör célja a zenével való játszás és a kreativitás mellett a tanulók mozgáskészségének, ritmusérzékének, belső hallásának fejlesztése, valamint a kommunikációs készségek kibontakoztatása.

Alapelvek, célok

A zene befogadásán, reprodukálásán és improvizálásán keresztül olyan zenei élmények átélése, és olyan motivációk kialakítása a célunk, amelyek a harmonikus személyiség kibontakozását segítik elő. A kodályi elvek az éneklés, a játék, a zeneérzés fontosságát, az értékes és életkornak megfelelő zenéssel való találkozást hangsúlyozzák. Ezek az elvek irányt mutatnak a mai kor tanárának is. Az egészséges énekhangon való kifejező, örömteli tiszta éneklés megalapozza a zenei anyanyelv kialakítását. A zenei alkotóelemek és a zeneirodalom kiemelkedő alkotásainak megismerése jelentse a zene és zenélés megszerettetését, a zenei ízlésformálást, az érzékelés érzékenységének és a kifejezés árnyaltságának fejlesztését.

A hagyományos metodika megvalósítható értékeit frissítse a kreatív - aktivizáló - improvizatív szemlélet. Széles lehetőséget ad pl. a dalokhoz, vagy hangszeres zenékhez illeszthető különböző mozgásformák, ritmuskíséret, hangszín effektusok szabad, vagy irányított improvizálása. Nemcsak a népi gyermekjátékok tanítását jellemezheti a mozgással összekapcsolt hallás utáni daltanulás. Az önálló ritmuszenék megszületése szintén a szabad improvizáció részei lehetnek.

A zene sajátos kifejezőeszközeinek mozdulatjellege által, illetve a zenei mozgások érzékelésével és leképzésével kapcsolatban lehet teremteni az általános, és sporttevékenységekkel, különösen fontosnak tartjuk a ritmus és mozgás harmóniáját, a zenei ismeretek és a zenei tevékenységek harmonikus összekapcsolását. Az aktív ritmikai tevékenységek, a kreatív és belső hallást fejlesztő játékos feladatok segítsék a koncentrációs készség, a fantázia, a képzelet, az idő-, tér- és dinamikai érzékelés képességét, valamint a kinezteziás érzetek kialakulását, az esztétikus mozgásnak emberi minőségre, kultúrált magatartásra, közelebbről a sportteljesítményekre gyakorolt kedvező hatását.

Elengedhetetlen, hogy a tanulók megismerjék és megszeressék a magyar zene és tánc legfontosabb jellemző hagyományait, a finnugor örökségből, a türk együttélés emlékeit őrző, a Kárpát-medence kulturális olvasztótégelyben kialakult magyar zene alapvető jellemző sajátosságait, nemzeti kultúránk művészi értékeit, vállalják ezt a tradíciót. Ezért tantervünkben is a magyar nép-és műzene az alap.

Valljuk, hogy a világkultúra elsajátításához is a zenei és mozgásos anyanyelv elsajátításán keresztül vezet az út. Más népek zenéjével való találkozás elősegíti az európai és Európán kívüli kultúrák iránti nyitottságot. Az ifjú sportolók valóban világpolgárok lesznek, képesek képviselni a magyar kulturális örökséget, egyúttal éljenek azzal a különös szerencsével, hogy más zenei és mozgásos kultúrára is befogadók lehetnek.

A zenetörténeti korszakok, zenei stílusok ismerete, az értéket képviselő zenék és zenei alkalmak megismerése alakítsa ki a hangverseny látogatás igényét a 4 év folyamán.

5. évfolyam

Cél:

Az osztály váljon muzsikáló közösséggé. Kezdődjön el a zeneszerető/értő közönségnevelés. Éneklésben a tiszta intonáció, helyes artikuláció, a dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód kialakítása.

A magyar népszokások ápolása a jeles napi szokások dramatizált játékával.

A többszólamúság iránti érzék fejlesztése, stílusérezék fejlesztése énekléssel, zenehallgatással, a zenei memória fejlesztése. Improvizációs készség fejlesztése dallamok, ritmusok, mozgásformák rögtönzésével. A zenei ismeretek bővítése új ritmikai, dallami elemek tudatosításával. Belső hallás, zenei memória és zenei képzelet fejlesztése. A mozgáskultúra további fejlesztése a táncos gyakorlatokkal, a zenei karakternek, a zenei történelemnek, az életkornak megfelelően. Legyenek oldottak zenei megnyilvánulásaikban. Így felleszthetjük zenei forma- metrum-, ritmus- és tonalitás érzéküket, zenei fantáziájukat.

Az 1-4. osztályok dallami és ritmikai elemeinek elmélyítése.

A zenei nevelés a dalok szövege révén jelentősen hozzájárulhat a történelmi, erkölcsi tudat fejlődéséhez is. Az éneklés mellett megnő a zenehallgatásból eredő ismeretek köre. Kapjon egyre nagyobb szerepet az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló, könyvtári használata.

Időkeret: 37 óra/ év; 1 óra/hét

Témakörönként javasolt arányok:

Éneklés	40%
Ritmus-mozgás	20%
Hallás és kotta ismeret	10%
Zenehallgatás-zeneirodalom	20%
Improvizáció	10%

A tanterv összesen 33 órára tervez konkrét tananyagot, ebben benne foglaltatik a témazárókra, felhasználható órák száma is. A megmaradt 4 órát a szaktanár osztja szét év eleji, év végi ismétlésre, illetve az évközi ünnepi órák számára az osztály ismeretében.

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
Éneklés	<p>Magyar, rokon és más népek dalai, népdalfeldolgozások. (Vejnemöjnen muzsikál, Fut a nyúl) Régi stílusú és új stílusú népdalok. (Érik a szőlő, Erdő, erdő, erdő) Népszokások dalai. (Szent Gergely doktornak, Talalaj, talalaj, Tök Lőrinc) Egyszerű kánonok,(Pál, Kata, Péter) Gregorián dallamok, (Salve Regina) reneszánsz és barokk táncok és zenei szemelvények. (Apor Lázár tánca) Egyszerű bicíniumok. (Kodály: Volt nekem egy kecském) Himnusz, Szózat. Egyszerű szöveges és vokális hangképző gyakorlatok.</p>	<p>Az alkalmazkodó ritmus elsajátítása. Népdalok előadásmódjának gyakorlása. Dallamvonal és kvintváltó szerkezet megállapítása régi és új stílusú népdalokban. A gregorián dallamok kötetlen előadásmódjának megismerése, gyakorlása. Dalok, műzenei szemelvények éneklése az adott előadási jel alapján. Legtöbbször hallás utáni daltanítás, de egyszerűbb dallamoknál lehetséges a kottaképről való tanulás is. Egyes népszokások énekes-mozgásos, táncos megjelenítése.</p>

<p>Ritmus- mozgás</p>	<p>A tizenhatod érték és kombinációi, a kis éles, kis nyújtott ritmus, a kis szinkópa ritmus megismerése. (Mozart: Éliás, Szőnyi: Postaváró) Tempó jelölések. XVI. sz. branleok, mint a ritmus szemléltetése, mozgókép felvételről, egy branle megtanulása. Menüett (tánc) megfigyelése (mozgókép felvételről).</p>	<p>A tanult ritmus elemek megszólaltatása, felismerése. Ritmizálás manipuláció a 2/4-es ritmusképletekkel, „cserebere”. Egyszerű kétszólamú ritmus-olvasógyakorlatok. Tizenhatod ritmusú dal felismertetése, ritmizálása ritmushangszerekkel, ritmusneves énekléssel. "Kihagyós" játék a belső hallás fejlesztésére, ritmustelefon, ritmusvisszhang. Egyszerűbb dalritmus leírása emlékezetből. Ismeretlen ritmussor memorizálása, hangoztatása és lejegyzése. Könnyű ritmuskánon hangoztatása. Kétszólamú ritmusgyakorlat. Dallamok éneklése táncos mozgással. A ritmus természetyszerű követése, beidegzése. A menüett ritmusképletének beidegzése, a hagyományos</p>
----------------------------------	---	---

<p>Térformák felismerése. Sétalépések a térformának megfelelően, majd a sétalépések felváltása a menüett alaplépéssel.</p>	<p>menüett térforma felépítés.</p>
--	------------------------------------

<p>Hallás és kotta ismeret</p>	<p>A felső ré és mi hangok.(Érik a szőlő) Kvintváltás a népdalokban. (Megrakják a tüzet) Tiszta hangközök /prím, kvart, kvint, oktáv/ tudatosítása. (Hull a szilva) A violinkulcs, az ábécés hangok és helyük a vonalrendszerben. Hétfokúság. A dúr és moll hangsor. C-dúr, a-moll, F-dúr, d-moll.</p>	<p>A l'-m-l.; s-r-s,; l'-r-l.; s-d-s,; relációk gyakorlása. Egyszerű dallam lejegyzése, ábécés olvasása. Hétfokúság gyakorlása. Hallás után tanult dalok utószolmizálása, kézjeles és ábécé neves éneklése. Zeneművek énekelhető témáinak megszólaltatása szolmizálva. Betűkotta átírása hangjegyekre. A dúr, moll hangsorok jellegének értelmezése, megfigyelése az előjegyzés nélküli, és 1b előjegyzésű hangnemek tudatosításával.</p>
<p>Zenehallgatás-zeneirodalom</p>	<p>A duda, tekerő, cimbalom, klarinét, trombita, csembaló, orgona hangszerek és hangjuk. A népi zenekar hangzása. A regős ének, a verbunkos. AXIII. századi egyházi és világi zene egyes szemelvényei. (ifj. Somorjai: Trubadúrmollban) Válogatás a reneszánsz és barokk műfajokból, formákból: Madrigál, (Josquin: Évszakköszöntő) motetta, korál, (Már nyugosznak a völgyek) oratórium, (Händel: Júdás Makkabeus) kantáta, (Bach: Parasztkantáta) szvit, (Händel: Tűzijáték szvit-IV.) concerto, (Vivaldi: 4 évszak) Zenei formák: rondó, (Purcell: Trombitafanfár) menüett,(Bach: G-dúr</p>	<p>Régi stílus: sorszerkezet, ereszkedő dallamvonal, kvintválasz. Új stílus: visszatérő sorszerkezet, kupolás dallamvonal. Néhány népszokás megismerése, dramatikus előadása. A tanult zenei korszakokhoz kapcsolódó stílusjegyek, zenei formák, műfajok felismerése, ill. megkülönböztetése.</p>

	<p>menüett) fúga, (Bach: C- dúr preludium és fúga) szekvencia, Bartók és Kodály egy- egy</p>	
--	--	--

művének megismerése. (Este a székelyeknél, Kállai kettős)		
Improvizáció	Dallamhoz ritmus rögtönzése. Ritmushoz, vershez egyszerű, előkészített dallam rögtönzése. Kvintváltó dallam befejezése. Ütemek kiegészítése.	Kvintváltó dallamok jellegzetes fordulatának készségi szintű megismerése. Ismert dalok hiányzó befejezésének rögtönzött pótlása. Magyar népszokások, játékok rögtönzött megjelenítése mozgással, szerepjáttékkal.

Követelmények:

- Éneklés: Legyen képes 15 népdalt, mūdalt tisztán egészséges hangon, érthető szövegkezeléssel és megfelelő formálással elénekelni, alkalmazkodó ritmusban is. 2-3 műzenei dallam témájának éneklése. A Szózat éneklése emlékezetből.
- Vegyen részt a dalokhoz fűződő mozgásos előadásban is.
- Ritmus-mozgás: Ismerjék fel a tanult ritmusokat, ütem nemeket az énekelt dalokban, és legyenek képesek folyamatos hangoztatásukra, a zene lüktetését, a kettes, hármas, négyes ütem hangsúlyait érzékeltetni. Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel. A tanult táncelemek csoportos bemutatása.
- Hallás és kottaismeret: A felső ré, mi hangok éneklése, felismerése dalokban kottaképről. A tiszta hangközök éneklése szolmizációval dallamfordulatokban, felismerésük kottaképről. A violinkulcs és az ábécés hangok ismerete c'-c"-ig. A hétfokúság felismerése kottaképről, esetleg dallamfordulatokból. A dūr és moll hangsor ismerete. Az előjegyzés nélküli és 1b –s hangsorok felismerése kottaképről.
- Zenehallgatás-zeneirodalom: Ismerje fel az egyes népdalok stílusjegyeit. A magyar népi hangszerek hangjának felismerése. Ismerje fel többszöri meghallgatás után a gregorián dallamvilág, a reneszánsz és a barokk korszak tanult műveit, műfajait, formáit. (5-6 zenemű részleteinek ismerete) Zeneművek stíluskorszakokban való elhelyezése. A csembaló, trombita, orgona hangjának felismerése. 6-8 perces hangzó zenei szemelvény figyelemmel kísérése.
- Improvizáció: Legyen képes önálló improvizációt létrehozni, előadni adott ritmusértékekkel, adott forma keretein belül. (pl. kvintváltó dallam improvizálása megadott formaképlet és kezdő sorok alapján.) Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel.

6. évfolyam

Cél:

Az osztály váljon muzsikáló közösséggé. Folytatódjon a zeneszerető/értő közönségnevelés. Éneklésben a tiszta intonáció, helyes artikuláció, a dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód kialakítása.

A magyar népszokások ápolása a jeles napi szokások táncával, dramatizált játékaival. Élménynyújtás az egy- és kétszólamú éneklési készség fejlesztésében.

A stílusérzék fejlesztése, a zenei memória fejlesztése, Improvizációs készség fejlesztése dallamok, ritmusok, mozgásformák rögtönzésével. A zenei ismeretek bővítése új ritmikai, dallami elemek tudatosításával. Váljanak magabiztossá a hangszeres ritmusjátékok. Belső hallás, zenei memória és képzelet fejlesztése. A mozgáskultúra további fejlesztése a táncos gyakorlatokkal, a zenei karakternek, a zenei történelemnek, és az életkornak megfelelően.

Legyenek oldottak zenei megnyilvánulásaikban. Az 1-5. osztályok dallami és ritmikai elemeinek elmélyítése. Az érdeklődés felkeltése a zenetörténet nagy alakjai, és a zeneirodalom értékes alkotásai iránt. Szerezzenek élményeket az órai és az esetleges élő zenehallgatáson keresztül.

A zenei nevelés a dalok szövege révén jelentősen hozzájárulhat a történelmi, erkölcsi tudat fejlődéséhez is. Kapjon egyre nagyobb szerepet az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló használata.

Időkeret: 37 óra/ év; 1 óra/hét

Témakörönként javasolt arányok:

Éneklés	40%
Ritmus-mozgás	20%
Hallás és kotta ismeret	10%
Zenehallgatás-zeneirodalom	20%
Improvizáció	10%

A tanterv összesen 33 órára tervez konkrét tananyagot, ebben benne foglaltatik a témazárókra, felhasználható órák száma is. A megmaradt 4 órát a szaktanár osztja szét év eleji, év végi ismétlésre, illetve az évközi ünnepi órák számára az osztály ismeretében.

A heti fél óra többlet elsősorban a dramatikus, mozgásos játékok kidolgozására, a népszokások énekes, táncos megjelenítésére, táncok tanulására, improvizatív játékokra fordítható.

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
Éneklés	<p>Magyar és más népek népdalai, népdalfeldolgozások. (Ősszel érik babám, Röpülj páva, Én a hegyre - lengyel)</p> <p>Népszokások, jeles napok dalai. (Gyimesi betlehemes, Pünkösdi kosár)</p> <p>Kánonok, műdalok.(Ó, jertek énekeljünk kánont) Régi magyar táncdallamok. (Ungaresca, hajdútánc, stb)</p> <p>Históriás énekek, (Tinódi: Egri históriának summája)</p> <p>virágénekek, a kuruc kor dalai.</p> <p>(Tyukodi nóta) Klasszikus szerzők dalai, (Haydn: Szerenád, Mozart: Vágyódás a tavasz után) klasszikus zeneművek könnyen énekelhető témái.(Haydn: 94. Üstdob szimfónia II.)</p> <p>Többszólamú szemelvények.</p>	<p>Új stílusú magyar népdal és sorszerkezeteinek felismertetése.</p> <p>Dalok, műzenei szemelvények éneklése az adott előadási jel alapján.</p> <p>A periódus nyitás-zárás formájának felismerése.</p> <p>Kottaképről való daltanulás.</p> <p>Egyes népszokások, táncok dramatikus, mozgásos megjelenítése.</p>

<p>Ritmus- mozgás</p>	<p>Egy és kétszólamú ritmizálás. Az előke, utóka, díszítés ritmusfeladatai. A 3/8-os és 6/8-os ütemformák. Felütés, csonka ütem, triola. (Mozart: Vágyódás a tavasz után) Ungaresca – zenei és táncstílus. Régi stílusú ugrós lépések megismerése. Hajdútánc elemei – ugrós, verbunk lépések. Esetleg fegyvertánc (botoló, kardozó). Az európai zeneóriások megismeréséhez kapcsolva Contra dance.</p>	<p>A 3/8 és 6/8-os lüktetés érzékeltetése mérővel, tapssal, mozgással, táncsal. Dalritmus hangoztatása tapssal, ritmushangszerekkel, ritmusneves énekléssel. Dalfelismerés jellemző ritmusmotívum alapján hallás után és kottáról. Ritmusmotívumok rendezése, ritmusvisszhang, "párbeszéd". (felelgetős ritmusjáték) az új ritmus elemekkel. Megadott ritmussorhoz ellenritmus hangoztatása. Szöveg ritmizálása. Énekléshez dalritmus, ritmusosztinató, egy-/vagy több/szólamú ritmuskíséret ritmushangszerekkel. A mozgáselemek néptáncgyökerének tudatosítása. Táncos rögtönzések. A ritmus tudatosításával párhuzamosan a stílusos testtartás megvalósítása. A korabeli társasági élet magatartás-elemeinek gyakorlása.</p>
----------------------------------	--	--

<p>Hallás és kotta ismeret</p>	<p>Népdalelemzés szerkezet, dallamvonal, hangnem szerint. A módosító jelek értelmezése, A G-dúr, e-moll, hangsorok, hangnemek. Az ábécés hangok G kulcsban kis g-től g”-ig. A k2, n2, k3, n3 hangközők. (Sárga kukoricaszár) Módosított hangok (fi, szi, ta, ri) (Ha felmegyek a budai nagy hegyre)</p>	<p>A zenei ismeretek bővítése a módosító jelek, módosított hangok tudatosításával. Előjegyzés és dó-viszony felismertetése a kottaolvasásban. Utószolmizálás, abc-neves énekeltes. A zenei memória fejlesztése a tanult dalok emlékezetből történő szolmizációs énekeltesével, jellemző motívumaikról való felismertetésével. A zenei íráskészség fejlesztése 1# 1b-s hangnemekben. Szekund és terc hangközők felismertetése, szolmizációs éneklése. A dúr, moll hangsorok jellegének értelmezése, az 1#</p>
<p>előjegyzésű hangnemek tudatosításával.</p>		

<p>Zenehallgatás-zeneirodalom</p>	<p>Lehetőleg autentikus népzenei felvételek. (Kallós archívum, Pátria) Magyar népdalfeldolgozások. (Kodály: Mátrai képek) Jeles napok zenéje. A 16-18. századi magyar történeti műfajok: históriás ének. Kodály kórusművei. (Mátrai képek) A bécsi klasszicizmus műfajai, formái: dal, opera, (Mozart: Varázsfuvola) oratórium, (Haydn: Évszakok). Mise, gyászmise (requiem), (Mozart: Requiem) szonáta, (Mozart: A-dúr zongoraszonáta /Török induló/) szimfónia, (Haydn: 94. Üstdob szimfónia II.) versenymű, (Beethoven: Hegedűverseny I.) szerenád, (Mozart: Egy kis éji zene) triós forma, menüett, szonátaforma, rondó. Haydn, Mozart, Beethoven. A szimfonikus zenekar; trió; vonósnégyes. (Haydn: D-dúr /Pacsirta/ Kvartett I.) Hangszerek: harsona; lant.</p>	<p>Az új stílusú magyar népdalok elemzése. A bécsi klasszicizmus műfajainak, formáinak, zenei jellemzőinek megfigyeltetése. A szimfonikus zenekar hangszereinek, hangszercsoportjainak megismertetése. A hangszínérvék fejlesztése: kórusfajták és szólóalkalmak, a lant és a harsona hangzásának felismertetésével.</p>
<p>Improvizáció</p>	<p>Zenei periódus /kérdés-felelet/ improvizációk. Ritmusvariációk és tánclépések rögtönzése 3/8-os és 6/8-os ütemformákban.</p>	<p>Ismert dalok hiányzó befejezésének rögtönzött pótlása pentaton és diatonikus fordulatokkal. Magyar népi játékok, népszokások rögtönzött megjelenítése szerepjátékkal, mozgással. Dallamhoz ritmososztinató, ellenritmus rögtönzése.</p>

Követelmények:

- Éneklés: Legyen képes 15 népdalt, mūdalt tisztán egészséges hangon, érthető szövegkezeléssel és megfelelő formálással elénekelni, alkalmazkodó ritmusban, a megfelelő előadásmódban. 2-3 műzenei dallam témájának éneklése. Vegyen részt a dalokhoz, népszokásokhoz fűződő mozgásos, dramatikus előadásban is.
- Ritmus-mozgás: Ismerjék fel a tanult ritmusokat, ütem nemeket az énekelt dalokban. A kis éles, kis nyújtott ritmus, a kis szinkópa és triola ritmus folyamatos hangoztatása dalokban és olvasógyakorlatokban. Lejegyzésük hallás után, vagy emlékezetből. A tanult dalok ritmizálása, felismerése ritmusról. Legyen képes a zene lüktetését, a 3/8-, 6/8.os ütem hangsúlyait érzékeltetni. Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel. A tanult táncelemek csoportos bemutatása.
- Hallás és kottaismeret: Az 1#-s hangsorok felismerése kottaképről. A módosító jelek értelmezése. A módosított hangok szolmizálása /ti, fa, di/. A szekund és terc hangközök éneklései szolmizációval dallamfordulatokban, felismerésük kottaképről. Az ábécés hangok ismerete kis g-g''-ig.
- Zenehallgatás-zeneirodalom: Ismerje fel az egyes népdalok stílusjegyeit és elemezze azokat. Ismerkedjen meg és ismerje fel többszöri meghallgatás után barokk és klasszikus korszak legjelentősebb műveit, zeneszerzőit, (Bach, Händel, Haydn, Mozart, Beethoven) műfajait. 5-6 zenemű részletének ismerete. Zeneművek stíluskorszakokban való elhelyezése. Ismerje fel a tanult műfajokat, /szvit, versenymű, szimfónia, opera, vonósnégyes/ formákat./ motívum, periódus, rondó, szonátaforma/. A harsona és lant hangjának felismerése.
- 6-8 perces hangzó zenei szemelvény figyelemmel kísérése.
- Improvizáció: Legyen képes önálló improvizációt létrehozni, előadni a tanult ritmusértékekkel adott forma keretein belül. Zenei kérdés-felelet szerkesztése (2x2 ütemes terjedelemben).
- Vegyen részt szerepjátékokban, a magyar népszokások és táncok rögtönzésében.

7. évfolyam

Cél:

Az osztály váljon muzsikáló közösséggé. Folytatódjon a zeneszerető/értő közönségnevelés. Éneklésben a tiszta intonáció, helyes artikuláció, a dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód kialakítása.

A magyar népszokások ápolása a jeles napi szokások dramatizált játékával. Élménynyújtás az egy és kétszólamú éneklési készség fejlesztésében.

A stílusérezék fejlesztése, a zenei memória fejlesztése, Improvizációs készség fejlesztése dallamok, ritmusok, mozgásformák rögtönzésével. A zenei ismeretek bővítése új ritmikai,

dallami elemek tudatosításával. Váljanak magabiztossá a hangszeres ritmusjátékok. Belső hallás, zenei memória és képzelet fejlesztése. A mozgáskultúra további fejlesztése a táncos gyakorlatokkal, a zenei karakternek, a zenei történésnek, és az életkornak megfelelően. Ismerkedjen Európa népeinek néptáncaival. Legyenek oldottak zenei megnyilvánulásaikban. Az 1-6. osztályok dallami és ritmikai elemeinek elmélyítése. Az érdeklődés felkeltése a zenetörténet nagy alakjai, és a zeneirodalom értékes alkotásai iránt. Szerezzenek élményeket az órai és az esetleges élő zenehallgatáson keresztül.

A zenei nevelés a dalok szövege révén jelentősen hozzájárulhat a történelmi, erkölcsi tudat fejlődéséhez is. Jöjjenek rá, hogy a történelem, művészetek, a népzene hatnak a műzenére. Kapjon egyre nagyobb szerepet az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek, internet tanórai és önálló használata.

Időkeret: 37 óra/ év; 1 óra/hét

Témakörönként javasolt arányok:

Éneklés	40%
Ritmus-mozgás	20%
Hallás és kotta ismeret	10%
Zenehallgatás-zeneirodalom	20%
Improvizáció	10%

A tanterv összesen 33 órára tervez konkrét tananyagot, ebben benne foglaltatik a témazárókra, felhasználható órák száma is. A megmaradt 4 órát a szaktanár osztja szét év eleji, év végi ismétlésre, illetve az évközi ünnepi órák számára az osztály ismeretében.

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
------------------	-----------------	---

<p>Éneklés</p>	<p>Új és régi stílusú magyar népdalok, főleg Kodály daljátékaiból.(Sej, Nagyabonyban, A csitári hegyek alatt) Nemzetiségi, rokon és szomszéd népek dalai. (Nap süt kék az ég – svéd, Árok partján-mari, Ugye peng ez a pénz - mari) Ünnepkörök újabb dalai, más földrészek dalai. Népies műdal, verbunkos. (Magasan repül a daru, Három a tánc) Romantikus zeneszerzők dalai (Schubert: Pisztráng, Pusztai rózsa) Zeneműveik énekelhető témái.(Muszorgszkij: Egy kiállítás képei /sétatéma/, Smetana: Moldva). Kánonok, bicíniumok. Olimpiai himnusz</p>	<p>Népdalelemzés. Parlando – rubato – tempo giusto előadásmódok megismerése, megjelenítése. Dalok, műzenei szemelvények éneklése az adott előadási jel alapján. A verbunkos zene jellegzetességeinek megfigyelése (ritmus, sorzárlat, tempó).</p>
<p>Ritmus-mozgás</p>	<p>A nyolcad alaplüktetés. A 3/8-os, 6/8-os ütemek hangsúlyrendje, írásmódja. Ritmushoz, ütem súlyokhoz kapcsolódó mozgásos gyakorlatok. Verbunkos tánc. Szomszéd népek táncai (mazurka, polka, kolo, stb.) Polonéz különböző formáinak megismerése, a térbejárást követően a polonéz lépéseinek megtanulása.</p>	<p>A tanult ritmuselemek, ritmusképletek felismerése, megszólaltatása, lejegyzése. Gyakorlatok, műzenei szemelvények egy- és többszólamú ritmizálása. A megismert táncok ritmusképleteinek mozgásos kifejezése. Korabeli viselkedéskultúra elemek megismerése. Báli „táncrend-divat” játékos, rögtönzéses megjelenítése.</p>

<p>Hallás és kotta ismeret</p>	<p>Hangközök: k6, n6, (Gerencséri utca) k7 és n7. (Volt nékem egy...) A D-dúr, B-dúr, és a h-moll, g-moll hangsorok és hangnemek. Előadási jelek, zenei szakkifejezések: pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo <, decrescendo>, andante, moderato, allegro, vivace</p>	<p>Előadási és dinamikai jelek értelmezése, alkalmazása. A zenei olvasási készség fejlesztése a hallás után tanult dalok utószolmizálásával, ábécé neves olvasásával. A zenei íráskészség fejlesztése ismert dallamok lejegyzésével az előjegyzés nélküli és 2# 2b előjegyzésű hangnemekben. Az új hangközök hallás utáni és kottáról való felismertetése, szolmizációs éneklése.</p>
<p>Zenehallgatás-zeneirodalom</p>	<p>Autentikus népzenei felvételek. (Kallós archívum, Pátria) A 19. századi zeneszerzők. Schubert, (A-dúr zongoraötös IV.) Schumann, Liszt, (Mazeppa) Chopin, (g-moll mazurka) Mendelssohn, (Hegedűverseny III.) Erkel, (Hunyadi Muszorgszkij, (Egy kiállítás képei) Verdi, (Nabucco) Wagner, Csajkovszkij (Vonós szerenád IV.) művészete, művei. Műfajok: népies műdal, verbunkos, rapszódia, programzene, szimfonikus költemény, a romantikus dal, nemzeti opera. Kodály daljátékainak és Bartók egy-egy hangszeres művének megismerése. (Háry János, Mikrokozmosz, Gyermekeknek)</p>	<p>A régi stílusú népdalok elemzése, jellegzetességeik felismerése. Más földrészek népzenejének hallgatása autentikus előadásmódban. A romantikus zene stílusjegyeinek és műfajainak megismerése. A romantikus nagyzenekar hangzásának elemzése. A zenei memória fejlesztése a tanult dalok, könnyen énekelhető zeneművek témáinak emlékezetből való énekeltetésével dúdolva, szolmizálva.</p>

Improvizáció	Kupolás és visszatérő, valamint ereszkedő kvintváltó sorszerkezetű dallamok ritmikai, dallami, formai elemeinek improvizációja. Mozcás improvizáció a megismert táncelemekkel.	A tanult népdalok jellegzetességeinek felismerése, reprodukálása. Új stílusú és régi stílusú kvintváltó népdalforma rögtönzése megadott kezdősorral. Ritmusvariációk rögtönzése.
---------------------	--	--

Követelmények:

- Éneklés: Legyen képes 13 népdalt, mődalt tisztán egészséges hangon, érthető szövegkezeléssel és megfelelő formálással elénekelni, alkalmazkodó ritmusban, a megfelelő előadásmódban. 2-3 műzenei dallam témájának éneklése. Vegyen részt a dalokhoz, népszokásokhoz fűződő mozgásos, táncos, dramatikus előadásban is.
- Ritmus-mozgás: Ismerek fel a tanult ritmusokat, ütem nemeket az énekelt dalokban. A tanult ritmuselemek folyamatos hangoztatása dalokban és olvasógyakorlatokban. Lejegyzésük hallás után, vagy emlékezetből. A tanult dalok ritmizálása, felismerése ritmusról. Variációk szerkesztése 4-8 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel. A tanult táncelemek csoportos bemutatása.
- Hallás és kottaismeret: A dúr és moll hangsor ismerete. Az 2#, 2b –s hangsorok felismerése kottaképről. A szext és a szeptim hangközök éneklése szolmizációval dallamfordulatokban, felismerésük kottaképről. A dinamikai jelek: pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo <, decrescendo >, és a tempójelzések: andante, moderato, allegro, vivace ismerete, alkalmazása.
- Zenehallgatás-zeneirodalom: Ismerje fel az egyes népdalok stílusjegyeit és elemezze azokat. Ismerje meg a romantikus korszak fontos zeneszerzőit, műfajait Kodály és Bartók életútját, tanult műveit. 5-6 zenemű részletének ismerete. Zeneművek stíluskorszakokban való elhelyezése. Ismerjék fel a tanult műfajokat, / népies mődal, verbunkos, rapszódia, programzene, szimfonikus költemény, a romantikus dal, nemzeti opera. /
- 8-10 perces hangzó zenei szemelvény figyelemmel kísérése.
- Improvizáció: Legyen képes önálló improvizációt létrehozni, előadni a tanult ritmusértékekkel adott forma keretein belül.
- Vegyen részt szerepjátékkal a magyar népszokások rögtönzött megjelenítésében, a tánc elemek improvizálásában.

8. évfolyam

Cél:

Az osztály váljon muzsikáló közösséggé. Folytatódjon a zeneszerető/értő közönségnevelés. Éneklésben a tiszta intonáció, helyes artikuláció, a dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód kialakítása.

Élménynyújtás az egy és kétszólamú éneklési készség fejlesztésében.

A stílusérzék fejlesztése, a zenei memória fejlesztése. Improvizációs készség fejlesztése dallamok, ritmusok, mozgásformák, táncok rögtönzésével. Komplex látásmód jelenjen meg a társművészetekkel való kapcsolatban. (A világverseny megnyitójának elképzelt, vizuális megjelenésében.)

A mozgáskultúra további fejlesztése a zenei karakternek, a zenei történelemnek, és az életkornak megfelelően. Ismerkedjen Európa népeinek néptáncaival és az európai társastáncokkal.

A zenei ismeretek összegzése az 1-7. osztályok dallami és ritmikai elemeinek elmélyítésével. Belső hallás, zenei memória és képzelet fejlesztése.

Összefoglaló jellegű ismeretszerzés a zenei korszakok ismételtesével. Az érdeklődés felkeltése a zenetörténet nagy alakjai, és a zeneirodalom értékes alkotásai iránt. Szerezzenek élményeket az órai és az esetleges élő zenehallgatáson keresztül.

Lássanak meg összefüggéseket a zene, ritmus, mozgás kapcsolatában. Az önálló ismeretszerzés váljon mindennaposá a könyvtárban és az Interneten keresztül!

Időkeret: 37 óra/ év; 1 óra/hét

Témakörönként javasolt arányok:

Éneklés	40%
Ritmus-mozgás	20%
Hallás és kotta ismeret	10%
Zenehallgatás-zeneirodalom	20%
Improvizáció	10%

A tanterv összesen 33 órára tervez konkrét tananyagot, ebben benne foglaltatik a témazárókra, felhasználható órák száma is. A megmaradt 4 órát a szaktanár osztja szét év eleji, év végi ismételtesre, illetve az évközi ünnepi órák számára az osztály ismeretében.

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
-----------	----------	--

Éneklés	<p>Régi és új stílusú magyar népdalok, (Éva szívem Éva, Által mennék) ballada, (A két nővér) virágének. Rokon és szomszéd népek dalai, európai dalok (Volt nekem tegnap – cseh, Kakukk-kánon - német,) Egyházi énekek. A századforduló és a XX. század zeneirodalmának énekelhető szemelvényei. Könnyű kánonok. Kodály, Bartók, Bárdos egyszerű népdalfeldolgozásai. Gershwin. (Klára bölcsődala és Porgy dala - a Porgy és Bess c. operából) A populáris magyar zene értékes dalai.</p>	<p>A tanult dallamok igényes, átélt éneklése. A mutálás problémáinak megismertetése, az új hangszín elfogadása, szépségeinek felismertetése. Egy elképzelt magyarországi világverseny nyitó ünnepségének zenei szerkesztése a tanult népdalok, műdalok, valamint zeneművek felhasználásával.</p>
Ritmus - mozgás	<p>Az eddig tanult ritmusok, ritmusképletek, metrumok. Poliritmia. Motívumok és egyszerű lépésfűzés, „tánciskola” a század társastáncaiból. Jazz-ritmuselemek, dallamelemek (dixiland, ragtime, a charleston)</p>	<p>A tanult dalok, zenei szemelvények felismerése és megszólaltatása ismert és ismeretlen dallamokban, emlékezetből és kottaképről. Folyamatos ritmizálás 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 6/8-ban, a tanult ritmusokkal, ritmusképletekkel. A társastáncok viselkedéskultúrájának rögtönzött megjelenítése. Rövid koreográfia, mozdulatsor megalkotása az elképzelt megnyitó egyik dallamára.</p>
Hallás és kottaismeret	<p>Az eddig tanult ismeretek elmélyítése. A leggyakoribb tempo - és dinamikai jelek alkalmazása a csoportos és egyéni éneklés során. Atonalitás,</p>	<p>A 8 év anyagának összefoglalásaként könnyű dallamok, ritmusok olvasása-írása.</p>

<p>Zenehallgatás - zeneirodalom</p>	<p>A magyar és külföldi értékes zenét játszó rádiók, televíziós csatornák megismerése. (pl. Bartók, Mezzo, stb.) Összefoglalás az évszázadok muzsikájából. A XX. század zenéje, fontosabb zeneszerzői, irányzatai. Válogatás Bartók (Fából faragott királyfi) és Kodály, (Fölszállt a páva) Weiner, Gershwin;(Egy amerikai Párisban) Debussy, (Gyermekkuckó) Sztravinszkij, (Petruska) Honegger, (Pacific 231) Prokofjev, Hacsaturján, Britten, (Variációk és fűga egy Purcell témára) műveiből. Impresszionizmus, neoklasszicizmus, folklorizmus, elektronikus zene A jazz. A szórakoztató zene Magyarországon (pl: Illés, Fonográf, LGT, KFT, NOX, Dész László (Jazz+Az,) stb.</p>	<p>Zenei könyvtárhasználat: a tanult dalok földrajzi, korrajzi, néprajzi vonatkozásainak gyűjtése; zenei műszavak, régies-népies szavak jelentésének önálló megismerése. A XX. század zenei irányzatainak jellegzetességei. A jazz néhány jellegzetes műfajának felismerése. A zene szórakoztató funkciói: táncok a zenetörténetben (a szvittől a rock and rollig)</p>
<p>Improvizáció</p>	<p>Az előző évek improvizatív tevékenységeinek komplex megjelenítése.</p>	<p>Ritmikai, dallami, formai, dinamikai és mozgásos-táncos rögtönzések meghatározott zenei és általános szerkezeti rendezőelvek alapján, a fent említett megnyitói részlet munkájában.</p>

Követelmények:

- Éneklés: Legyen képes 13 népdalt, mūdalt tisztán egészséges hangon, érthető szövegkezeléssel és megfelelő formálással elénekelni, alkalmazkodó ritmusban, a megfelelő előadásmódban. 2-3 műzenei dallam témájának éneklése. Vegyen részt a dalokhoz, táncokhoz fűződő mozgásos, táncos, dramatikus előadásban is.
- Ritmus-mozgás: Ismerje fel a tanult ritmusokat, ütem nemeket az énekelt dalokban. A tanult ritmuselemek folyamatos hangoztatása dalokban és olvasógyakorlatokban.

Lejegyzésük hallás után, vagy emlékezetből. A tanult dalok ritmizálása, felismerésük ritmusról. Variációk szerkesztése 4-8 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel. A tanult táncelemek csoportos bemutatása.

- Hallás és kottaismeret: Az eddig tanult dallami és ritmikai elemek tudatos felismerésének, használatának elmélyítése.
- Zenehallgatás-zeneirodalom: Ismerje fel az egyes népdalok stílusjegyeit és elemezze azokat. Ismerje meg a XX. század fontos zeneszerzőit, műfajait, tanult műveit. 5-6 zenemű részletének ismerete. Zeneművek stíluskorszakokban való elhelyezése. Ismerje fel az eddig tanult műfajokat, stílusokat, stílusirányzatokat.
- 8-10 perces hangzó zenei szemelvény figyelemmel kísérése.
- Improvizáció: Legyen képes önálló improvizációt létrehozni, előadni a tanult ritmusértékekkel adott forma keretein belül.
- Vegyen részt önálló ötletekkel a tánc és látvány elemek improvizálásában.